

İsrail'in Seçim Karnesi: VAATLER, İTHAMLAR VE SİYASİ KUTUPLAŞMA

“

Nisan'ın ardından 17 Eylül'de yenilenen seçime rağmen yaşanan siyasi krizin henüz çözüldüğünü söylemek mümkün değildir. Yaşanan krizin kısmen de olsa seçim öncesi dönemde verilen vaatler, karşılıklı ithamlar ve kutuplaşan bloklardan kaynaklandığı görülmektedir.

”

Haydar Oruç
Uzman, ORSAM

17

Eylül'de, İsrail tarihinde görülmemiş bir şey yaşanarak aynı yıl içinde ikinci kez seçime gidildi. Aralık 2018'de koalisyon hükü-

metinin “Tal yasası” olarak bilinen Haredilere askerlik muafiyeti getiren yasayı meclisten geçirememesi nedeniyle başlayan siyasi krizin çözülememesi üzerine erken seçim kararı alınmıştı. Buna mukabil 9 Nisan'daki seçimden sonra cumhurbaşkanından hükümet kurma görevini alan Binyamin Netanyahu, kendisine tanınan yasal süre içerisinde hükümet için gerekli desteği sağlayamamış ve meclis yeniden seçim kararı almıştı. Fakat Nisan'ın ardından 17 Eylül'de yenilenen seçime rağmen yaşanan siyasi krizin henüz çözüldüğünü söylemek mümkün değildir. Yaşanan krizin kısmen de olsa seçim öncesi dönemde verilen vaatler, karşılıklı ithamlar ve kutuplaşan bloklardan kaynaklandığı görülmektedir.

Kampanya Sürecinde Neler Vaat Edildi?

Aslına bakılırsa Nisan'dan Eylül'e kadar İsrail'deki siyasi partilerin seçmenlerine yeni bir şey vaat et-

tiklerini söylemek mümkün değildir. Hatta Nisan'da aradığını bulamayan partilerin bazılarının özeleştirisi yapmak, programlarını geliştirmek, ülkenin temel meselelerine çözüm önerileri sunmak ve toplumdaki ideolojik kamplaşmayı azaltacak yeni ve birleştirici şeyler vaat etmek yerine toplumsal ayrışmayı körükleyecek hamleler yaptıkları görülmüştür. Bunlardan en dikkat çekici olanı ise doğal olarak Netanyahu'nun sarf ettiği sözlerdir. Tekrar hükümet olmaları halinde Batı Şeria'nın C bölgesini ve Ürdün Vadisi'ni İsrail toprağı haline getireceğini açıklayan Netanyahu, muhtemel bir barış umudunu hiçe sayarak itici söylemlerine devam etmiştir.

“

Demokratik Birlik ile tekrar siyaset sahnesine dönen eski Başbakan Ehud Barak, ülkenin birlik ve beraberliği önündeki en önemli sorununun Netanyahu olduğunu ileri sürerek, seçilmeleri halinde barışa yönelik adımlar atacıklarını açıklamıştır.

”

Buna mukabil İsrail siyasetinin yeni aktörü olan Mavi&Beyaz'ın cılız da olsa dile getirdiği bazı vaatler, bu konudaki umutların tamamen ortadan kaybolmasına en-

gel olmuştur. Bu vaatlerden en önemli olanı ise, seçilmeleri halinde Netanyahu'nun uzun süredir devam ettirdiği ırkçı, çatışmacı, dışlayıcı ve nefret dolu politikaları yerine daha insancıl ve kapsayıcı politikalar takip edeceklerini açıklamaları olmuştur. Somut bir çıkıttan bahsedilmemesine rağmen barıştan, toplumsal bütünleşmeden, eşitlikten bahsedilmesi bile Netanyahu eliyle üretilen karanlık tablonun bir nebze de olsa dağılmasına ve topluma yeni bir umut aşılanmasına sebep olmuştur.

Demokratik Birlik ile tekrar siyaset sahnesine dönen eski Başbakan Ehud Barak da ülkenin birlik ve beraberliği önündeki en önemli

sorununun Netanyahu olduğunu ileri sürerek, seçilmeleri halinde barışa yönelik adımlar atacıklarını açıklamıştır. İşçi Partisi de benzer bir şekilde İsrail-Filistin barışı için mücadele etmeye devam edeceklerini söyleyerek hala iki devletli çözümden yana olduklarını ifade etmiştir.

Netanyahu'nun ilhak vaadine karşı en fazla tepki veren Birleşik Liste ise bunu gerçekleşmemesi için ellerinden geleni yapmaya devam edeceklerini ve Filistinlilerin haklarını korumak için daha fazla siyasi girişim gerçekleştireceklerini söylemişlerdir. Diğer partiler ise seçime yönelik yeni bir şey söylemek yerine mevcut pozisyonlarını korumayı tercih etmişlerdir.

Netanyahu'nun ithamları

Özellikle Netanyahu'nun eski ortağı ve İsrail Evimiz Partisi lideri Avigdor Liberman'a yönelik “solculuk” suçlaması, İsrail siyaseti açısından ilginç bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü Netanyahu, İsrail'in kurucu felsefesi olan solculuğu hainlikle eş değer tutmuştur. Oysa Liberman birkaç ay öncesine kadar hükümetin savunma bakanı ve devletin en hassas bilgelerine erişimi olan güvenlik kabinesinin de bir üyesiydi. Ne var ki Liberman, hükümetten ve koalisyon ayrılmış ve seçim sathına girildiğinde ise hükümet kurma sürecinde Netanyahu'ya destek vermediği için bu suçlamalara maruz kalmıştır.

Netanyahu benzer suçlamaları, farklı ideolojik görüşlere sahip İsrail vatandaşı Arapları temsil eden dört partiden oluşan Birleşik (Müşterek) Liste içinde kullan-

mıştır. Hatta bu ittifakın bileşenlerinden olan Ta'al Partisi lideri Ahmed Tibi seçimde kullanılan sloganlardan birine konu olmaktan kurtulamamıştır. "Ya Bibi ya da Tibi" şeklinde bir söylem üretilerek, eğer Netanyahu'ya oy verilmezse Arap olan Tibi'nin İsrail'i yöneteceği şeklinde ifadelerle seçmen nezdinde hem Arap kimlik kötülenmiş hem korku üretilerek yegâne tercihin Netanyahu olması gerektiğinin altı çizilmiştir. Hatta Netanyahu seçime günler kala yaptığı bir konuşmada Arapların nihai amacının İsrail'i ortadan kaldırmak olduğunu ifade ederek seçmen kitlesini konsolide etmeye çalışmıştır. Bunlara ilave olarak Arap siyasetçileri oy çalmakla da suçlayan Netanyahu, siyasete katılım oranları zaten düşük olan Arap seçmeni

oy vermekten tamamen vazgeçirmek için seçim sandıklarına kamera yerleştirilmesi girişimlerinde bulunmuş fakat bu talep seçim kurulu tarafından reddedilmiştir.

Netanyahu'nun saldırılarının diğer bir hedefi de Genelkurmay eski Başkanı Benny Gantz'ın liderliğinde kurulan Mavi&Beyaz ittifakı olmuştur. Kendilerini merkezde tanımlayan Mavi&Beyaz ittifakının bileşenleri, Netanyahu tarafından yalancılıkla ve hainlikle suçlanmışlardır. Netanyahu özellikle yerleşimcilerin yaşadığı bölgelerde yaptığı konuşmalarda, her ne kadar gizleseler de Mavi&Beyaz'ın aslında sol eğilimli olduğunu ve seçimleri halinde Arap partilerle iş birliği yapacaklarını söyleyerek halkta panik ve endişe havası oluşturmaya çalışmıştır.

“

Kendilerine veya ortaklarına oy vermeyenlerin günah işleyeceğini ve cennete gitmek için kendilerine oy verilmesi gerektiğini belirten muhafazakâr partiler bu süreçte, özellikle Yahudi din adamlarını yoğun şekilde ön plana çıkarmıştır. Bu şekilde seçim süresince aşırı din istismarının söz konusu olduğu dikkatlerden kaçmamıştır.

”

Muhafazakâr Partilerin Taktikleri

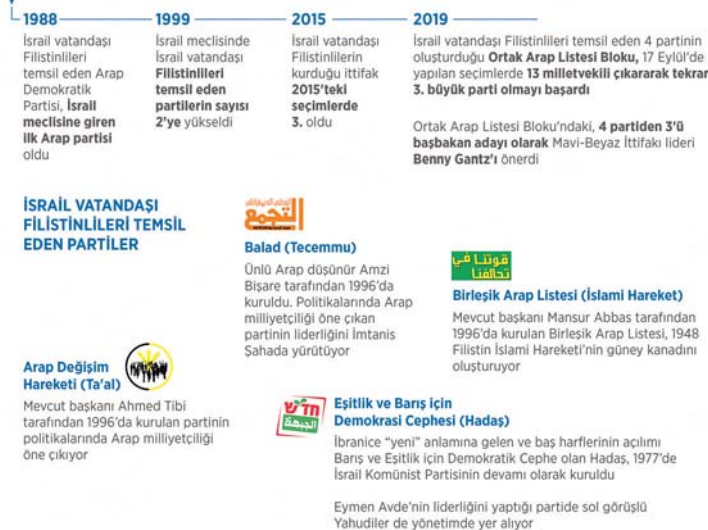
Benzer bir taktiği Şas ve Birleşik Tevrat Yahudiliği (UTJ) gibi koyu muhafazakâr partiler de kullanarak, seçmenleri dini hassasiyetler üzerinden etkilemeye çalışmışlardır. Kendilerine veya ortaklarına oy vermeyenlerin günah işleyeceğini ve cennete gitmek için kendilerine oy verilmesi gerektiğini belirten söz konusu partiler bu süreçte, özellikle Yahudi din adamlarını yoğun şekilde ön plana çıkarmıştır. Bu şekilde seçim süresince aşırı din istismarının söz konusu olduğu dikkatlerden kaçmamıştır.

Seçim Sonrasındaki Mevcut Tablo

Eylül seçimlerinin sonuçları Nisan seçimlerinden çok farklı olmamıştır. Seçim yarışı beklendiği gibi Başbakan Netanyahu'nun yaptığı mevcut koalisyon hükümetinin büyük ortağı Likud ile Nisan seçiminde de yenilemediği Mavi&Beyaz ittifakı arasında geçmiştir. Her

İsrail siyasetinde Filistinlileri temsil eden partiler gücünü artırıyor

İsrail vatandaşı 1,8 milyondan fazla Filistinliyi temsil eden 4 parti mecliste yer alıyor. 4 parti de 1967 sınırlarında başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız Filistin devletinin kurulmasını talep ediyor

iki siyasi oluşum da nisan ayında kazandıkları milletvekili sayısının gerisinde kalmakla birlikte, Mavi-Beyaz kazandığı 33 milletvekilliği ile seçimin galibi olmuştur. Buna mukabil ikinci olan Likud, hem aldığı oy oranı bakımından hem kazandığı 32 milletvekiliyle nisan seçimlerinin gerisinde kalmış ve son seçiminin tartışmasız mağlubu olmuştur.

Netanyahu'nun ithamları ve tehditlerine rağmen, önceki seçimlere kıyasla daha fazla katılım gösteren Arapların oylarıyla 13 milletvekili kazanan Birleşik Liste ise seçimi üçüncü parti olarak tamamlamıştır. Ancak diğer partilerin herhangi bir iş birliği yapmayacaklarını açıklamış olmaları nedeniyle şimdilik hükümette yer almaları öngörülmektedir. Fakat yeni hükümetin kurulmasına yönelik çalışmaların tıkanması halinde alternatif olabileceği düşünülmektedir. Seçimin bir diğer galibi de 8 milletvekili kazanarak nisana göre hem oyunu hem milletvekili sayısını arttıran Liberman'ın İsrail Evimiz partisi olmuştur. Özellikle Netanyahu'ya karşı duruşu nedeniyle seküler kesimlerin takdirini kazanan Liber-

man, yeni dönemde de muhafazakâr partilerin içerisinde yer almayacağı ulusal birlik hükümeti kurulması talebiyle dikkat çekmekte ve muhtemel hükümet senaryolarında anahtar rolü oynamaktadır.

Muhafazakâr partilerden Şas da bir milletvekilliği daha kazanarak 9 milletvekili ile seçimin galipleri arasında yer almıştır. Seçimin bir diğer iddialı ittifakı olan Yamina ise kampanya dönemindeki aktivitesine rağmen sadece 7 milletvekilliğinde kalarak hayal kırıklığı yaratmıştır. Meclise girmesi beklenen diğer bir sağ parti olan Zehut ise, Netanyahu ile yapılan pazarlık sonrası artan umutlarına rağmen barajı geçememiştir. Solu temsilen seçime katılan İşçi partisi ve Gesher ittifakı 6, Meretz ve Demokrat parti ittifakı ise 5 milletvekili çıkarak yerlerinde saymışlardır.

Şimdi Ne Olacak?

Gelinen noktada Likud'un başını çektiği sağ blok toplam 55, Mavi&Beyaz'ın liderliğini yaptığı merkez/sol blok ise 57 milletvekili kazanmış gözükmektedir. Ulusal birlik hükümeti dışındaki formül-

leri desteklemeyeceğini açıklayan ve şimdilik tarafsız kalan Liberman'ın vereceği karar, hükümeti kimin kuracağını belirleyecektir. Ancak merkez/sol bloğun içerisinde gösterilen Birleşik Listenin de başbakanlık için Gantz'ı önermesine rağmen, ittifak içinde 3 milletvekili bulunan Balad'ın bu kararı desteklemeyeceğini açıklaması söz konusu bloğun elini zayıflatmıştır.

Yapılan istişarelerin ardından hükümeti kurma görevini ilk olarak Netanyahu'ya tevdi eden İsrail Cumhurbaşkanı Reuven Rivlin'in, muhtemel bir başarısızlık durumunda görevi Gantz'a vermesi beklenmektedir. Ancak görünen o ki, her kim bu görevi üstlenirse üstlensin kendisini kolay bir süreç beklememektedir. Zira partilerin pek çoğu pozisyonlarını önceden açıklamış olup ancak büyük tavizler verilmesi halinde pazarlığa yanaşacak gibi gözükmektedirler. Bununla birlikte bu kördüğümün çözülememesi halinde İsrail siyasetinin yakın zamanda üçüncü bir seçime başvurusu da ihtimal dâhilindedir. Fakat bu durumda da seçmenin nasıl bir tepki vereceğini kestirmek mümkün değildir.

Sonuç olarak, İsrail siyasetinin son bir yıl içerisinde biri yerel seçim olmak üzere toplam üç kez seçime giderek halkın kararına başvurusu her ne kadar demokratik olgunluk olarak yansıtılsa da arka planda yaşananlar aslında bunun iddia edildiği gibi olmadığını göstermektedir. Zira seçim dönemlerinde sarf edilen sözler, ithamlar, irrasyonel vaatler ve yaşanan siyasi kutuplaşma İsrail'in demokrasi karnesini zayıflatmıştır. ■